

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Internationell kongress för slavisk arkeologi

Holmqvist, Wilhelm

Fornvännen 1971(66), s. 220-222

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1971_220

Ingår i: samlraa.se

Gualöv en gång haft en mycket fin romansk målningsskrud och detta i sin tur pekar mot att HIALMSVITH och UGITUS måste ha hört till den danska adelns allra översta skikt.

Inger Ahlstedt Yrild

Summary

The author deals with a Romanesque inscription in Gualöv Church, Skåne. The inscription is written on a scroll held by an angel, depicted half-length in the crown of the Rood arch. The angel is flanked on the north by a man and on the south by a woman both wearing costly raiment. The costumes point to a dating towards the end of the 12th century, a date which agrees well with the style and colouring of the paintings. The author suggests an interpretation of the text of which a complete reading has not hitherto been made. The Latin text reads: TU UCITUS HANC BASILICAM PICTURA DEORNASTI / PRO ANIMA CONIUGIS TUE HIALMSVITH OB SPEM VITE ETERNE (Thou, Ucitus, hast adorned this church with paintings / for the soul of thy wife Hialmsvith in the hope of life eternal). The man's name is the more uncertain of the two. It might also be Ugitus or Hugitus. For comparison the author adduces the latinized form of Ugot and also the name Hugizo, which is found in Germany in the Middle Ages but is hitherto unknown in Scandinavian material. The woman's name occurs in *Necrologicum Lundense*.

Translated by Richard Cox

Internationell kongress för slavisk arkeologi

Den 24 augusti t. o. m. 5 september 1970 hölls den andra internationella kongressen för slavisk arkeologi i Östtyskland (DDR) med förhandlingar i Berlin under tiden 24–28 aug. samt under de följande 8 dagarna en exkursion, som kom att gå genom större delen av landet. Kongressen hade samlat ett stort antal deltagare, givetvis framför allt från östländerna, men där fanns även ett starkt inslag från bl. a. Västtyskland.

Värdlandet hade lagt ner ett utomordentligt arbete på programmet, och dess genomförande innebar en stor framgång. Eftersom jag hade glädjen att vara med som inbjuden gäst, och då kongressen hade mycket att bjuda även för en nedrest nordbo, vill jag här ge en kort sammanfattning av mina erfarenheter.

Kongressen började, som nämnt, i Berlin med plenarsammanträden de första två dagarna, varvid frågor av mera allmänt intresse behandlades. Bl. a. belystes den slaviska kulturen i Tyskland och Sydosteuropa ur flera skilda aspekter. Men även slaverna och Skandinavien kom i blickfältet vid flera tillfällen.

De två följande dagarna splittrades kongressen upp i inte mindre än 7 sek-

tioner, och det blev, som vanligt, svårt att välja bland all den mångfald av ämnen, som stod till förfogande. — Min egen framställning i sektion 1 rörande Helgö möttes av ett starkt och mycket positivt intresse.

Sedan kom den långa resan (2 200 km) runt till en mängd av de mest betydande fornminnesplatser, där utgrävningar pågår. Men man stannade även inför andra monument, såsom kyrkor, profanbyggnader och museala samlingar av mera allmänt kulturhistoriskt intresse.

Kongressens deltagare erbjöds därigenom ett enastående och länge efterlängtat tillfälle till studier inom ett geografiskt område, som äger rika konst- och kulturhistoriska skatter men under lång tid varit mer eller mindre svårtillgängligt för utländska besökare.

Intressant var besöket i Menzlin, strax innanför Usedom vid östersjökusten, där en betydande vikingatida boplats påträffats samt ett gravfält med bl. a. skeppsformiga stensättningar. Anmärkningsvärt är det starka skandinaviska inslaget i materialet, som enligt grävningens ledaren (Schoknecht) inte torde bero enbart på import från Skandinavien utan vara tecken på verklig *skandinavisk bosättning*. I boplatsen fann man betydande mängder avfall från kamtillverkning, fabrikation av bärnstenspärlor m. m. och dessutom järnslaggs tydande på metallbearbetning.

Genom de betydande fynden och det gynnsamma läget vid Östersjön får nu även Menzlin räknas till de vikingatida handelsorter i Nordeuropa bland vilka Haithabu och Birka är de mest betydande.

Även det sagoomspunna Arkona på Rügen besöktes, där enligt Saxo Grammaticus ett slaviskt hednatempel skulle ha varit uppfört. Man menar att detta tempel skulle ha stått i en borgvall av vilken betydande rester ännu återstår. Vid äldre grävningar (Schuchhardt) har man även trots sig finna grunderna till detta tempel. Vid senare gjorda grävningar (1969) har det dock tydligt framkommit att några tempelrester inte längre finns att upptäcka. Borgen ligger nämligen på krönet av en kritiklippa, som varje år eroderas bit för bit av havet. Man räknar med 30 m på 100 år. Saxos berömda tempel har då med all sannolikhet varit beläget på en sedan länge försvunnen del av klippan.

På Rügen ligger även Ralswiek, där man påbörjat mycket intressanta undersökningar, dels av en boplats, dels ett gravfält. Genom boplatsens stora omfattning m. m. och de redan nu gjorda fynden får man ett starkt intryck av att Ralswiek efter hand som grävningarna fortsätter kommer att intaga en alltmer betydande plats bland östersjöområdets tidiga emporier. Fynden visar på en livlig kontakt med de skandinaviska länderna, kanske rent av skandinavisk bosättning, och det stora gravfältet med ca 400 gravhögar ser hur äkta mellansvenskt ut som helst. Tyvärr har man ännu inte börjat någon egentlig undersökning av gravarna, varför man inte kan yttra sig om deras och fyndens närmare karaktär.

Man har i Ralswiek även hittat 3 båtvrak från vikingatiden, som är av annan typ än de nordiska.

En verkstad för tillverkning av metallprodukter och en kultplats med ben av rituellt offrade djur och människor kompletterar vår nuvarande bild av Ralswiek, men säkert kommer det inte att stoppa med detta. Kommande grävningar skall bringa ofantligt mycket mera i dagen.

Jag har med avsikt framhållit Menzlin och Ralswiek som betydande mål på resan framför allt på grund av dessa platsers skandinaviska, särskilt svenska, anknytningar. Det borde nämligen snart vara på tiden att man gjorde en inventering runt Östersjön rörande framför allt den vikingatida aktiviteten. Även i Polen har det nämligen på senare tid framkommit ett betydande material, som visar på kontakt över havet med Sverige. Genom en sådan genomgång skulle man med säkerhet få betydligt bättre utgångspunkter för studiet av vikingatidens ekonomiska historia inom det baltisk-bottniska handelsområdet.

Efter denna lilla utveckling från ämnet återgår jag gärna till den fortsatta delen av resan, som åtminstone under de första dagarna på ett alldeles särskilt sätt rörde ett svenskt hjärta på grund av alla de spår av svensk verksamhet, som finns bevarade i norra Tyskland. Men resan gick vidare söderut genom rika kulturbygder, besök på många utgrävningsplatser, museer och andra sevärdheter och vände inte mot norr igen förrän efter besöket i Weimar. Det skulle föra för långt att här redogöra för alla de angenäma och intressanta erfarenheterna av dessa dagar. I minnet stannar bilden av duktiga och flitiga arkeologer på alla håll i landet ivrigt i färd med att klarlägga landets historia under äldre tider, och synbarligen även begåvade med de ekonomiska resurserna för detta.

Wilhelm Holmqvist